

ВИДИ ТА СПЕЦИФІКА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СЛУЖБОВОГО ЧАСУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

TYPES AND SPECIFICS OF LEGAL REGULATION OF WORKING TIME OF POLICE OFFICERS

Шруб І.В.,

кандидат юридичних наук, доцент,
заступник директора інституту

*Навчально-наукового інституту заочного та дистанційного навчання
Національної академії внутрішніх справ*

Анотація. Аналізуються загальні гарантії соціальної захищеності робітників і службовців, визначені в Конституції та в Кодексі законів про працю України. Визначаються чинники, які обумовлюють встановлення для поліцейських спеціального режиму праці та умов відпочинку. Порівнюється зміст найбільш поширених термінів, які використовуються законодавцем для позначення загального часу трудової діяльності поліцейських – «службовий час» і «робочий час». Обґрунтовується авторський підхід до розуміння змісту поняття «службовий час поліцейського» у вузькому та широкому значенні; формулюються відповідні наукові дефініції. Аналізуються характерні риси службового часу поліцейських. Розкриваються особливості такої кількісної характеристики службового часу поліцейських, як загальна тривалість службового (робочого) часу. На основі аналізу практики діяльності органів і підрозділів поліції, обґрунтовується висновок про те, що тривалість робочого часу для різних категорій працівників поліції є різною і залежить від специфіки та складності виконуваних завдань, режиму роботи органів, підрозділів, закладів та установ поліції, а також індивідуальних особливостей різних категорій працівників. Аналізуються особливості нормативно-правового регулювання таких різновидів робочого часу поліцейських, як нормальний робочий час, скорочена тривалість робочого часу, та неповний робочий час. Розкривається сутність і зміст такого поняття, як «режим роботи (розподіл службового часу) поліцейських». Аналізуються особливості нормативно-правового регулювання таких відхилень від нормального режиму роботи для деяких категорій поліцейських у зв'язку із особливим характером їх служби в поліції: службу у святкові та вихідні дні; позмінна служба; служба з нерівномірним графіком; служба в нічний час; чергування; надурочні роботи; вахтовий метод несення служби.

Ключові слова: ненормований робочий день, неповний робочий час, норма робочого часу, режим робочого часу, робота з нерівномірним графіком, робоча зміна, розподіл службового часу, розпорядок дня, служба в поліції, службовий час, тривалість робочого часу, час відпочинку, чергування.

Abstract. General social security guarantees for workers and employees defined in the Constitution and the Code of Labor Laws of Ukraine have been analyzed. The factors leading to the establishment of a special police regime for work and recreation for police officers have been identified. The content of the most common terms used by the legislator to designate the total working time of police officers – the “duty time” and “working time” – has been compared. The author’s approach to understanding the meaning of the concept of “duty time of a police officer” in the narrow and broad sense has been substantiated; corresponding scientific definitions have been formulated. The features of police officer’s duty time have been analyzed. The peculiarities of such a quantitative characteristic of police officers’ duty time as the total duration of duty (working) time have been disclosed. Based on the analysis of the practice of police agencies and units, it has been concluded that the duration of working hours for different categories of police officers is different and depends on the specifics and complexity of the tasks performed, the mode of operation of police agencies, units, establishments and institutions, as well as individual characteristics of different categories of employees. Peculiarities of legal regulation of such types of working hours of police officers as normal working hours, reduced duration of working hours, part-time working hours have been analyzed. The essence and meaning of such concept as “working conditions (time allocation) of police officers” have been revealed. The specifics of legal regulation of such deviations from normal working hours for certain categories of police officers due to the special nature of their service in the police have been analyzed: service on public holidays and weekends; shifts of service; uneven hours of service; night service; service; overtime service; watch method.

Key words: irregular working day, part-time working time, standard working time, working time mode, uneven hours of work, work shift, distribution of working time, daily schedule, police service, working time, length of working time, rest time, watch.

Загальні гарантії соціальної захищеності робітників і службовців визначені на найвищому рівні – в Конституції України [1]. Так, ч. 4 ст. 43 Основного Закону проголошує право кожного працюючого на належні, безпечні і здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом, а ст. 45 – право на відпочинок, в тому числі, щотижневий відпочинок, а також оплачувану щорічну відпустку. В ч. 3 ст. 45 Конституції зазначається, що максимальна тривалість робочого часу, мінімальна тривалість відпочинку та оплачуваної щорічної відпустки, вихідні та святкові дні, а також інші умови здійснення права на відпочинок визначаються законом. Зокрема, мова йде про Кодекс законів про працю України (далі – КЗпПУ) [2], який на сьогодні є основним нормативно-правовим актом, що регулює трудові відносини всіх працівників. Ч. 2 ст. 2 КЗпПУ фактично дублює положення Конституції й зазначає, що всі працівники мають право на відпочинок відповідно до законів про обмеження робочого дня та робочого тижня і про щорічні оплачувані відпустки, право на здорові і безпечні умови праці. Режим робочого часу деталізується в четвертій главі Кодексу (ст.ст. 50–65), а час відпочинку – в п'ятій (ст.ст. 66–84).

Відразу ж зауважимо, що проаналізовані нормативно-правові акти визначають лише мінімальні гарантії соціальної захищеності працівників і службовців. Вони не забороняють, а навпаки, заохочують встановлення додаткових порівняно з законодавством трудових і соціально-побутових пільг для деяких категорій працівників, в тому числі, й для працівників поліції. Особливий характер служби в поліції, специфіка виконуваних поліцейськими завдань і функцій обумовлює встановлення для них спеціального режиму праці та умов відпочинку, загальні засади яких визначені в дев'ятому розділі Закону України «Про національну поліцію» (далі – Закон) [3].

Так, ст. 91 Закону визначає особливий характер службового часу та часу відпочинку поліцейських. При більш детальному аналізі її змісту, в першу чергу звертає на себе увагу та обставина, що законодавець для позначення загального часу трудової діяльності поліцейського відмовився від використання такого загальноприйнятого терміну, як «робочий час», і використовує натомість термін «службовий час». Як свідчить аналіз чинного законодавства, термін «службовий час» на сьогодні є малопоширеним в законодавчій техніці, хоча раніше він досить часто

вживався для позначення службового часу співробітників-військовослужбовців, зокрема, в значенні «часу, починаючи з моменту приходу військовослужбовця на місце служби та до його виходу з місця служби» [4; 5].

Термін «робочий час» має значно ширшу сферу застосування і вживається як в національному законодавстві, так і в міжнародних документах. Так, наприклад, Міжнародна організація праці використовує аналізований термін для позначення «проміжку часу, протягом якого працівник перебуває в розпорядженні роботодавця» [6].

Що стосується КЗпПУ, то він не містить загального визначення аналізованого терміну, однак в багатьох нормативно-правових актах закріплено спеціальні визначення робочого часу окремих категорій робітників і службовців. Загальною підставою для формулювання таких визначень став Державний класифікатор професій ДК 003:2005 в якому було закріплено офіційне визначення роботи: «ще певні завдання та обов'язки, що виконані, виконуються чи повинні бути виконані однією особою» [7]. Відповідно, час, який особа витратила, витрачає або повинна була витратити на виконання таких завдань і обов'язків і слід вважати робочим часом.

Очевидно, що саме з таких міркувань виходив законодавець, закріплюючи в Законі України «Про державну службу» визначення робочого часу державного службовця як «часу, протягом якого державний службовець відповідно до правил внутрішнього службового розпорядку має виконувати свої посадові обов'язки» [8]. Оскільки, згідно ст. 59 Закону, служба в поліції є державною службою особливого характеру, зазначене визначення робочого часу розповсюджується в повній мірі також і на працівників поліції.

Таким чином, підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що в назві та змісті статті 91 Закону застосовується вузьке тлумачення терміну «службовий час поліцейських» яке фактично є тотожним терміну «робочий час». А тому, *службовий час поліцейських (у вузькому розумінні) можна визначити як «встановлений законодавством відрізок календарного часу, протягом якого поліцейський відповідно до правил внутрішнього розпорядку або графіку роботи має виконувати свої посадові обов'язки».*

Що стосується широкого трактування аналізованого терміну, то воно міститься в ч. 1 ст. 59 Закону, в якій зазначається, що «служба в поліції є державною службою особливого характеру, яка є професійною діяльністю поліцейських з виконання покладених на поліцію повноважень». При цьому, також необхідно брати до уваги положення ст. 12 Закону, в якій закріплено вимоги принципу безперервності діяльності поліції. Так, «поліція забезпечує безперервне та цілодобове виконання своїх завдань. Кожен має право в будь-який час звернутися за допомогою до поліції або поліцейського».

Наступною особливістю ст. 91 Закону є те, що законодавець відмовився від офіційного визначення загальної тривалості робочого часу, як це було в Законі України «Про міліцію». Нагадаємо, що згідно ч. 12 ст. 22 Закону, для працівників міліції встановлювався 41-годинний робочий тиждень. Також зазначалося, що у необхідних випадках особи рядового і начальницького складу несуть службу понад встановлену тривалість робочого часу, а також у вихідні та святкові дні [9]. Аналогічні положення закріплено також в п. 22 Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом ОВС [10].

Як свідчить аналіз чинного законодавства, наведені вище норми прямо суперечили трудовому законодавству й суттєво порушували трудові права працівників ОВС. Так, згідно ст. 50 КЗпПУ, нормальна тривалість робочого часу працівників не може перевищувати 40 годин на тиждень. Ч. 2 цієї статті дозволяє встановлювати лише меншу норму тривалості робочого часу, але в жодному разі не погіршувати загальні умови праці [2].

Що стосується нового Закону України «Про Національну поліцію», то він не встановлює загальну тривалість робочого часу поліцейських, тим самим поширюючи на них загальне правило про 40-годинний робочий тиждень.

Що ж таке загальна тривалість службового (робочого) часу поліцейських і якою вона може бути? Як уже було відмічено вище, виконання поліцейським покладених на нього обов'язків відбувається протягом визначеного часового відрізка. А конкретна тривалість перебування поліцейського на службі є його робочим часом.

Тривалість та режим робочого часу поліцейських визначається з таким розрахунком, щоб вони мали можливість ефективно виконувати покладені на них обов'язки, розвивати свої продуктивні сили, а також мати достатньо часу для відпочинку з метою відновлення сил й енергії. За допомогою загальних норм трудового права, Дисциплінарного статуту, правил внутрішнього розпорядку держави вимагає від працівників поліції найбільш ефективно використовувати робочий час, а також забороняє їм ухилятися від своїх безпосередніх обов'язків.

Розподіл службового часу поліцейських визначається розпорядком дня, який затверджує керівник відповідного органу (закладу, установи) поліції.

Тривалість робочого часу для різних категорій працівників поліції є різною і залежить від специфіки та складності виконуваних завдань, режиму роботи органів, підрозділів, закладів та установ поліції, а також індивідуальних особливостей різних категорій працівників.

Так, для більшості працівників поліції встановлено нормальну тривалість робочого часу яка, згідно ч. 1 ст. 50 КЗпПУ, не може перевищувати 40 годин на тиждень. Така тривалість робочого часу називається *нормальним робочим часом*. Окрім нормального робочого часу, для окремих працівників поліції у спеціально передбачених законом випадках може бути встановлено *скорочену тривалість робочого часу*, яка становить 36 годин на тиждень. Це стосується лише тих працівників поліції, служба яких пов'язана зі шкідливими умовами праці. Їх перелік визначається спеціальними списками. Також, 36-годинний робочий тиждень встановлений для працівників ОВС, що працюють у зоні відчуження. Ст.ст. 53 та 54 КЗпПУ передбачають ще декілька випадків скорочення роботи працівників поліції: по-перше, напередодні святкових і неробочих днів – робочий день скорочується на одну годину; по-друге, при роботі в нічний час – тривалість роботи (зміни) скорочується на одну годину. Водночас, варто мати на увазі, що ці правила не поширюються на тих працівників поліції, яким згідно чинного законодавства встановлений скорочений робочий час за іншими підставами. Встановлення скороченого робочого часу не повинно впливати на розмір заробітної плати поліцейських.

У передбачених законом випадках для деяких працівників поліції може бути встановлено *неповний робочий час*. Так, згідно ст. 56 КЗпПУ неповний робочий день або неповний робочий тиждень може встановлюватись: за угодою між працівником і роботодавцем, а також в обов'язковому порядку на прохання вагітної жінки, жінки, яка має дитину віком до чотирнадцяти років включно, дитину-інваліда, в тому числі таку, що знаходиться під її опікуванням, або здійснює догляд за хворим членом сім'ї відповідно до медичного висновку.

Практиці відомі такі різновиди неповного робочого часу: 1) неповний робочий день (тобто зменшення тривалості щоденної роботи на обумовлену кількість годин); 2) неповний робочий тиждень (при якому зберігається нормальна тривалість робочого дня, але зменшується кількість робочих днів у тиждень); 3) поєднання неповного робочого дня і неповного робочого тижня (наприклад, тривалість робочого дня 5 годин при 4 робочих днях у тиждень). На відміну від скороченого робочого часу, оплата праці при неповному робочому часі

є пропорціональною фактично відпрацьованому часу. Водночас, працівники поліції, які працюють неповний робочий час, користуються таким же обсягом прав, що й решта поліцейських. Зокрема, їм надається відпустка тієї ж тривалості, надаються вихідні і святкові дні, час роботи зараховується у загальний стаж служби в поліції тощо.

Ст. 91 Закону встановлює дещо відмінний від загальноприйнятого режим роботи (*розподіл службового часу*) поліцейських. Взагалі, під режимом робочого часу прийнято розуміти певний порядок розподілу норми часу, зокрема його початку, закінчення та перерв у роботі. Режим праці поліцейських включає певну тривалість їх робочого часу за відповідний період. В даному випадку мова йде про норму робочого часу, тобто встановлену законодавством тривалість робочого часу працівника за визначений календарний період – робочий тиждень, робочий день, робочу зміну. При цьому робочий день – це тривалість робочого часу, вимірювана в годинах і хвилинах протягом однієї доби. Робоча зміна – це тривалість робочого часу протягом доби відповідно до графіка чи розкладу роботи. Робочий тиждень – це тривалість робочого часу протягом календарного тижня. Розрізняють два види робочого тижня: з одним та двома вихідними днями (як правило, субота і неділя).

Згідно ч. 3 статті 91 Закону, для поліцейських встановлюється п'ятиденний робочий тиждень з двома вихідними днями, а для курсантів (слухачів) вищих навчальних закладів із специфічними умовами навчання, які готують поліцейських, – шестиденний робочий тиждень з одним вихідним днем. Водночас, варто мати на увазі, що згідно ст. 53 КЗпПУ при 6-денному робочому тижні тривалість робочого дня напередодні вихідних днів не може перевищувати 5-ти годин, а напередодні святкових і неробочих днів – скорочується на одну годину.

Ч. 1 статті 91 Закону передбачає *відхилення від нормального режиму роботи* для деяких категорій поліцейських. Зокрема, в ній зазначається, що у зв'язку із особливим характером служби в поліції, певні категорії поліцейських:

1) *Несуть службу у святкові та вихідні дні*. Так, за загальним правилом (ст. 67 КЗпПУ), при п'ятиденному робочому тижні працівникам надаються два вихідних дні на тиждень, а при шестиденному робочому тижні – один вихідний день. Загальним вихідним днем є неділя. Другий вихідний день при п'ятиденному робочому тижні, якщо він не визначений законодавством, визначається графіком роботи органу (закладу, установи) поліції, погодженим з виборним органом первинної профспілкової організації і, як правило, має надаватися підряд із загальним вихідним днем. Тривалість щотижневого безперервного відпочинку повинна бути не менш як сорок дві години. У випадку, коли святковий або неробочий день збігається з вихідним днем, вихідний день переноситься на наступний після святкового або неробочого.

Згідно ст. 73 КЗпПУ святковими та неробочими днями, вважаються такі дні: 1 січня – Новий рік; 7 січня і 25 грудня – Різдво Христове; 8 березня – Міжнародний жіночий день; 1 травня – День праці; 9 травня – День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні (День перемоги); 28 червня – День Конституції України; 28 липня – День Української Державності; 24 серпня – День незалежності України; 14 жовтня – День захисників і захисниць України; один день (неділя) – Пасха (Великдень); один день (неділя) – Трійця.

Як правило, робота у вихідні та святкові дні забороняється. Залучення працівників поліції до роботи в такі дні може бути обумовлене лише службовою необхідністю. При цьому підставою для залучення працівників поліції до понаднормової служби чи в дні щотижневого відпочинку та святкові дні є: а) письмові накази керівника

органу поліції; б) графіки нарядів чергувань, затверджені керівником органу поліції.

Ч. 5 статті 91 Закону передбачає певну компенсацію для поліцейських, які виконували службові обов'язки у вихідні, святкові та неробочі дні. Таким поліцейським, крім поліцейських, які працюють у змінному режимі, відповідний час для відпочинку в порядку компенсації надається протягом двох наступних місяців.

2) *Несуть службу позмінно*. Робоча зміна – це тривалість робочого часу працівника поліції протягом доби відповідно до графіка чи розкладу роботи. Графіки змінності роботи працівників поліції можуть бути дво- або тризмінними, а при необхідності безперервного виконання оперативного-службових завдань – і чотири-змінними. П. 21 Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом ОВС встановлено, що при змінній роботі (службі) і безперервному чергуванні встановлюється однакова тривалість денної, вечірньої та нічної зміни [10].

Ст.ст. 58-59 КЗпПУ встановлює загальні правила режиму роботи працівників при змінному графіку роботи. Так, при змінних роботах працівники мають чергуватися в змінах рівномірно в порядку, встановленому правилами внутрішнього трудового розпорядку. Перехід з однієї зміни в іншу, як правило, має відбуватися через кожний робочий тиждень в години, визначені графіками змінності та, як правило, після вихідного дня. Тривалість перерви в роботі між змінами має бути не меншою подвійної тривалості часу роботи в попередній зміні (включаючи і час перерви на обід). Призначення працівника на роботу протягом двох змін підряд забороняється.

3) *Несуть службу з нерівномірним графіком*. В чинному трудовому законодавстві та науковій літературі відсутнє визначення поняття «робота з нерівномірним графіком». Водночас, можна зустріти дещо схожі форми організації робочого часу. Зокрема, це поділ робочого часу на частини, гнучкий графік роботи та ненормований робочий день. Так, ст. 60 КЗпПУ дозволяє ділити робочий час на частини лише на роботах з особливими умовами і характером праці. При цьому в обов'язковому порядку необхідно дотримуватись тієї умови, що загальна тривалість роботи не повинна перевищувати встановленої тривалості робочого дня. Для деяких категорій працівників поліції також може бути встановлено гнучкий графік роботи. Основними складовими елементами гнучкого графіка є: перемінний (гнучкий) робочий час (час початку і закінчення робочого дня); фіксований час (час обов'язкової присутності на роботі); тривалість перерви для відпочинку і харчування; тривалість облікового періоду.

Визначення терміну «ненормований робочий день» міститься в Рекомендації щодо порядку надання працівникам з ненормованим робочим днем щорічної додаткової відпустки за особливий характер праці, яка затверджена Наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 10.10.1997 р. № 7. Так, ненормований робочий день – це особливий режим робочого часу, який встановлюється для певної категорії працівників у разі неможливості нормування часу трудового процесу [11]. При такому режимі робочий час працівника не піддається точному обліку і може перевищувати нормальну тривалість робочого дня. Обов'язки працівників поліції з ненормованим робочим днем повинні бути зафіксовані в посадових інструкціях і правилах внутрішнього розпорядку таким чином, щоб була передбачена можливість виконувати ці обов'язки, як правило, у межах нормального робочого часу.

Ненормований робочий день необхідно відрізнити від виконання надурочних робіт. Для працівників поліції з ненормованим робочим днем не передбачено додаткової оплати праці й додаткових відгулів. Як компенсація за виконаний обсяг робіт, ступінь напруженості, складність і самостійність у роботі, необхідність періодичного

виконання службових обов'язків понад встановлену тривалість робочого часу їм може надаватись лише додаткова відпустка тривалістю до семи календарних днів.

4) *Несуть службу в нічний час.* Службою в нічний час вважається виконання особами рядового і начальницького складу органів, підрозділів установ і навчальних закладів внутрішніх справ службових обов'язків у період з 22.00 до 06.00. Згідно ст. 54 КЗпПУ, при роботі в нічний час встановлена тривалість роботи (зміни) поліцейських може бути скорочена на одну годину. Водночас, це правило не поширюється на тих працівників поліції, для яких уже передбачено скорочення робочого часу. Тривалість нічної роботи поліцейських може бути зрівняна з денною у випадках, коли це обумовлено особливим характером виконуваних завдань і функцій а також при змінних роботах. До роботи в нічний час забороняється залучати вагітних жінок і жінок, що мають дітей віком до трьох років, а також деяких інших категорій працівників. Особам, які несуть службу в нічний час, надається перерва для відпочинку та харчування тривалістю не більше двох годин. Перерва для відпочинку і харчування не включається в робочий час. Особам добового наряду під час чергування почергово надаються перерви для вживання їжі та короткочасного відпочинку. Загальна тривалість такої перерви становить 4 години (2 години вдень і 2 години вночі), яка не враховується в робочий час.

Окрім визначених в ч. 1 статті 91 Закону та проаналізованих вище відмінностей в режимі роботи деяких категорій поліцейських, на практиці зустрічається ще декілька випадків.

По-перше, це *чергування*. В трудовому праві під чергуванням розуміють перебування працівника поліції на підприємстві за розпорядженням власника (уповноваженого ним органу) до початку або після закінчення робочого дня, у вихідний, святковий день для оперативного рішення невідкладних питань, що не входять у коло обов'язків працівника за трудовим договором. Як правило, не допускається залучення працівника до чергувань частіше одного разу на місяць; загальна тривалість чергування не може перевищувати нормальної тривалості робочого дня; компенсується чергування відгулом тієї ж тривалості, що й чергування, протягом найближчих десяти днів.

В ОВС чергування мають свою специфіку. Найбільш типовим прикладом чергування в органах і підрозділах внутрішніх справ є чергування працівників в складі слідчо-оперативних груп (СОГ). Так, згідно Наказу МВС України від 27.04.2020 р. № 357, СОГ є організаційною формою взаємодії слідчих (дознавачів), працівників оперативних та інших підрозділів поліції з метою виявлення, фіксації, вилучення слідів кримінального правопорушення, речових доказів, установлення свідків та потерпілих, встановлення осіб, які його вчинили, з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження. Згідно Наказу МВС України від 07.07.2017 р. № 575, СОГ створюються при чергових частинах органів та підрозділів поліції. Склад цих груп формується з числа працівників поліції відповідно до графіка чергування, затвердженого керівником органу, підрозділу поліції та погодженого з керівником органу досудового розслідування (дознавця) [12]. До складу СОГ включаються слідчий (дознавач), працівник оперативного підрозділу, інспектор-криміналіст (технік-криміналіст), а також (за необхідності) кінолог зі службовим собакою. Слідчий є старшим СОГ, а в разі включення до складу СОГ замість слідчого дознавача старшим СОГ є дознавач. Завданням СОГ є виявлення, фіксація, вилучення та пакування слідів кримінального правопорушення, речових доказів, установлення свідків та потерпілих, з'ясування обставин кримінального правопорушення, що мають значення для всебічного, повного і неупередженого їх дослідження та встановлення осіб, які його вчинили [13]. СОГ чергують цілодобово. Начальник

ТВП зі штатною чисельністю до 60 одиниць може дозволити членам СОГ після 20.00, з урахуванням оперативної обстановки, перебувати за місцем проживання за умови визначення порядку прибуття зазначених працівників до місця вчинення правопорушення або події [12].

По-друге, залучення до виконання *надурочних робіт*. Надурочна робота – це виконання працівником обумовленої трудової функції з ініціативи власника понад встановлену норму його робочого часу протягом дня (зміни) чи за інший обліковий період. Керівник відповідного органу (закладу, установи) поліції може застосовувати надурочні роботи тільки у таких виняткових випадках: при проведенні робіт, необхідних для оборони країни, а також відвернення громадського або стихійного лиха, виробничої аварії і негайного усунення їх наслідків; при необхідності закінчити виконання поставлених завдань, які внаслідок непередбачених обставин чи випадкової затримки не могли бути виконані в нормальний робочий час; для продовження роботи при неприбутті працівника, який заступає, коли робота не допускає перерви. До виконання надурочних робіт забороняється залучати: вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років; осіб у віці до вісімнадцяти років. Жінки, які мають дітей віком від трьох до чотирнадцяти років або дитину-інваліда, можуть залучатись до надурочних робіт лише за їх згодою. Надурочні роботи не повинні перевищувати для кожного працівника чотирьох годин протягом двох днів підряд і 120 годин на рік.

Найбільш типовим прикладом надурочних робіт в ОВС є надурочні чергування працівників чергової частини органу поліції. Так, згідно Наказу МВС України № 440 від 23.05.2017 р., робота поліцейських (уповноважених службових осіб) добового наряду чергової служби органів (підрозділів) поліції або закладів освіти організується в чотири зміни тривалістю 24 години кожна, крім випадків службової необхідності, зумовленої специфікою та особливостями роботи у відповідному органі (підрозділі) поліції або закладі освіти, а також може встановлюватися інший режим роботи відповідно до законодавства про працю. Після добового чергування черговим чергової зміни та членам добового наряду чергової служби надається відпочинок тривалістю 72 години (поліцейським, які включені до складу слідчо-оперативної групи (далі – СОГ), надається відпочинок тривалістю 48 годин). За тимчасової неможливості забезпечення чотиризмінної роботи чергової служби органу (підрозділу) поліції або закладу освіти через некомплект, хвороби або відпустки черговим чергової зміни та членам добового наряду може надаватися відпочинок тривалістю 48 годин. Якщо за умовами роботи не додержано встановленої для працівників чергової служби щоденної або щотижневої тривалості робочого часу, допускається за погодженням з виборним органом первинної профспілкової організації (профспілковим представником) органу (підрозділу) поліції чи закладу освіти запровадження підсумованого обліку робочого часу з тим, щоб тривалість робочого часу за обліковий період не перевищувала 40 годин на тиждень. Доплата за службу в нічний час черговим чергових змін та членам добових нарядів здійснюється відповідно до Порядку та умов виплати грошового забезпечення поліцейським Національної поліції та здобувачам вищої освіти закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 06 квітня 2016 року № 260 [14].

По-третє, залучення до роботи *за вахтовим методом*. Вахтовий метод – це особлива форма організації служби (роботи) атестованого і вільнонайманого складу ОВС, які направляються в іншу місцевість для виконання службових обов'язків, у разі неможливого щоденного повернення їх до місця постійного проживання. Вахта – це час несення служби (виконання робіт) і міжзмінного відпочинку.

Найбільш типовим прикладом вахтового методу несення служби працівниками поліції є їх робота в зоні відчуження або зоні безумовного (обов'язкового) відселення. Згідно з Наказом МВС України від 13.12.2017 р. № 1023, Тривалість вахти встановлюється строком до 30 діб. З дозволу Голови Національної поліції України або особи, яка виконує його обов'язки, за погодженням з профспілковою організацією тривалість вахти може бути збільшена до 60 діб. Визначеним особам з числа вахтового персоналу наказом керівника Головного управління Національної поліції в Київській області,

Головного управління Національної поліції в Житомирській області тривалість вахти може встановлюватись окремо [15].

Таким чином, підсумовуючи викладене, слід зазначити, що передбачений чинним законодавством 40-годинний робочий тиждень є основною тижневою нормою робочого часу поліцейських і водночас відрізняється від робочого тижня як складової частини графіка роботи поліцейських, тривалість якого може відхилитись від вказаної норми, але в середньому за обліковий період має обов'язково їй відповідати.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>.
2. Кодекс законів про працю України : прийнятий 10 груд. 1971 р. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
3. Про Національну поліцію : Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-1>
4. Про затвердження Положення про розслідування та облік нещасних випадків з військовослужбовцями СБУ : Наказ Служби безпеки України від 31 берез. 1999 р. № 77. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0283-99#Text>
5. Про затвердження Порядку розслідування та ведення обліку нещасних випадків в Управлінні державної охорони України : Наказ Управління Державної охорони України від 16 груд. 2003 р. № 65. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1269-03#Text>
6. Конвенція про регулювання робочого часу в торгівлі та установах № 30 : ухв. Міжнародною організацією праці 28 черв. 1930 р. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_152#Text
7. Класифікатор професій ДК 003:2005. Додаток А «Показчик професійних назв за кодами професій» : Наказ Держспоживстандарту України від 26 груд. 2005 р. № 375. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb375609-05#Text>
8. Про державну службу : Закон України від 10 груд. 2015 р. № 889-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 4. Ст. 43. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>
9. Про міліцію : Закон України від 20 груд. 1990 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 4. Ст. 20. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/565-12#Text>
10. Про затвердження Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом ОВС : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 лип. 1991 р. № 114. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/114-91-%D0%BF#Text>
11. Рекомендації щодо порядку надання працівникам з ненормованим робочим днем щорічної додаткової відпустки за особливий характер праці : затв. наказом Мінпраці та соціальної політики України від 10 жовт. 1997 р. № 7. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0007203-97#Text>
12. Про затвердження Інструкції з організації реагування на заяви і повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 27 квіт. 2020 р. № 357. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0443-20#Text>
13. Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 07 лип. 2017 р. № 575. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17#Text>
14. Про затвердження Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 23 трав. 2017 р. № 440. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0750-17#Text>
15. Про затвердження Положення про вахтовий метод служби (роботи) поліцейських, державних службовців та працівників органів і підрозділів Національної поліції України в зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення : Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 13 груд. 2017 р. № 1023. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0010-18#Text>